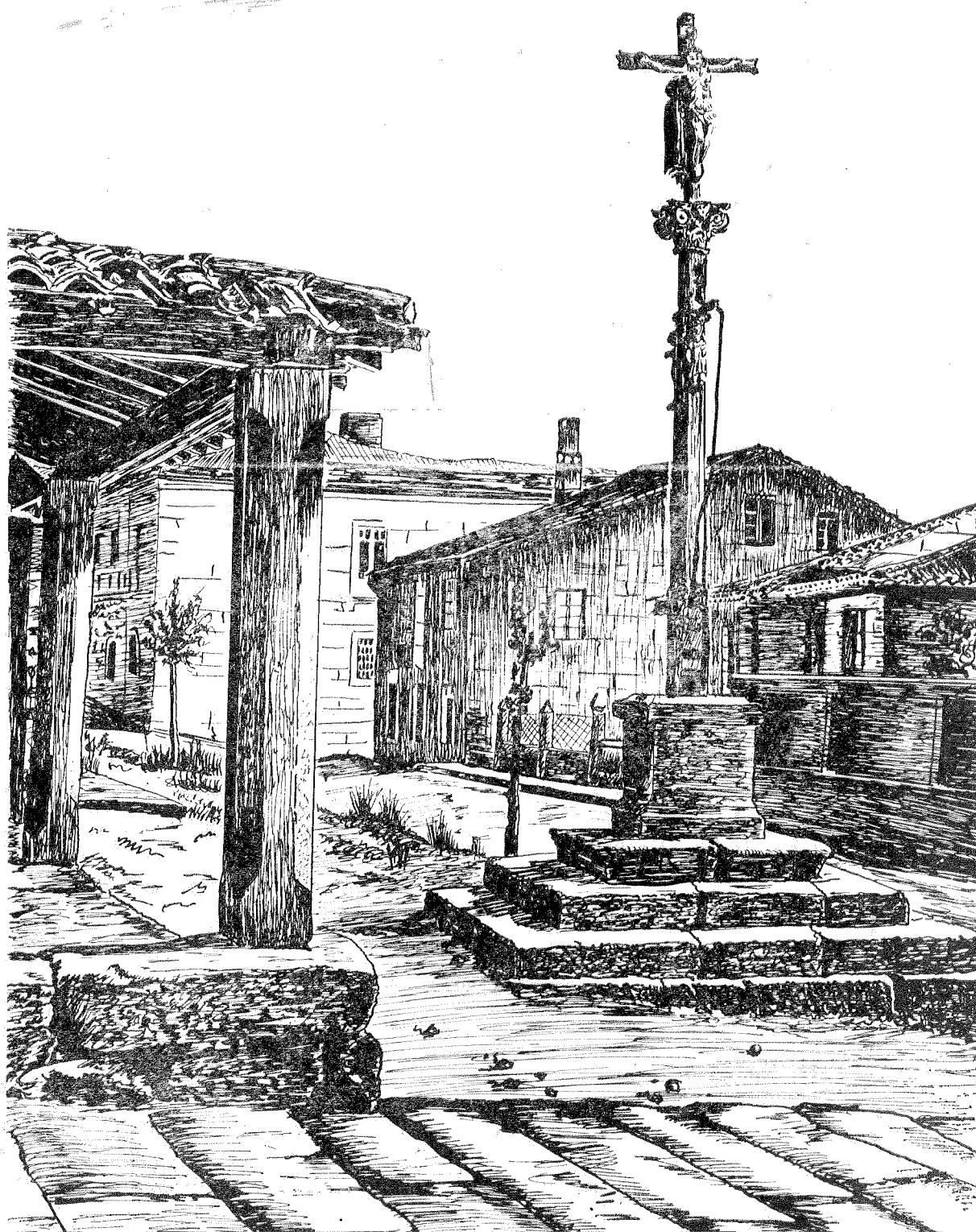

Orzelleiro

REVISTA COMARCAL DO CARBALLIÑO

N.º 1 - 17 de MAIO - 1980

50

Cafetería

O CASERIO

Especialida en BO CAFE

Aldara, 6 - Teléfono 27 00 41 - CARBALLIÑO

BAZAR RODRIGUEZ

Acero inoxidable - Loza y Cristal

Plaza Maior, 4 - Teléfono 271042
CARBALLIÑO

confecciones

«GEMINIS»

Rosalía de Castro, 20 - Teléfono 270382

Carballiño

Panadería

ELVIRA

Curros Enríquez, 22

CARBALLIÑO

Pregamos disculpen os fallos que poida ter iste número, intentaremos nos próximos superar a nosa inexperiencia. Gracias.

N. da R.: Todos los colabouradores son da nosa Comarca, inda que tamén mandarán traballos persoas de fora, o núm. 2 tendrá mais páxinas e contará con seccións de información Comarcal; atenderemos todas as suxerencias e críticas que axuden a millorar a Revista.

A Corporación Municipal aprobou a inauguración dunha escola pra párvulos no Campo da Feira do Carballiño...

contido

Editorial

Páx.

Un Xigantesco Cruceiro.....	3
Literatura Popular.....	4
O Noso Parque.....	5
O Retranqueiro.....	6
17 De Maio.....	7
A Saúde No Orcellón.....	8
Deportes.....	9 e 10
A Imaxe.....	11
As Comunicacios.....	
Radioeléctricas.....	12
Libros.....	13
Música.....	13
Xogar.....	14
Vistas Perdidas.....	14

Redactores e Colabouradores:

Xulio Alvarez Crespo
Felipe Gallego
X. Alfonso García
X. Lois Pereira Ferreiro
X. Eliseo Fuentes
Miguel Anxo Fdez Fdez.
Felipe Senén López Gómez
Esteban Solleiro Pereira
Xosé Francisco De Castro
Xosé Lois
Francisco Vázquez Troitiño
Carlos Meixome Quinteiro
Manoel Amil Otero

Diseño e Confeción: O. C. R.

Dibuxos: X Lois, Felipe Senén,
Felipe López

Fotografía: Adán, Mariano, Guede,
F. López.

Portada: Felipe López

Publicidade: Alameda 11-1.º
Imprime: I. G. Bendaña

Depósito Legal: OR - 75

Local social: A. C. Avantar
Alameda, 11-1.º - Carballiño

Tratamos eiqú de recoller, dar a coñecer e intentar a divulgación dos feitos sociáis e culturais da nosa Comarca, sen arredar o que seña peculiar da nosa Terra ou do que se pode achar tamén fora dela.

O comenar iste traballo, matinábamos no nome que iba figurar na cabeceira dista Revista e coidamos, como máis axeitado, que debiera de ser «ORCELLON»; o motivo topámolo en distintos libros e documentos, mesmo na «Guía de Carballiño», de X. Fariña Jamardo, onde se dí:

«Os precedentes do actual partido xudicial do Carballiño encontrámoslos no Deanazgo de Orcellón, composto por 33 feligresías ou parroquias rurales, que no ano 1587 —relaciós remitidas polos prelados ó Rei D. Felipe II— sumaban un total de 1.255 veciños. O partido de Orcellón, na época en que escribe Lucas Labrada (1804), tiña 7.022 veciños e comprendía as xurisdiscións de: Pazos de Arentelero, Madarnás, Castro Cavadoso, Portatou, A Serra, Lobás, Roucos, Beiro, Campo-rredondo, Xubín, Corneda, Quinza, Maside, Partovia, Santa María de Arcos, Garavás, Oseira, Villariño de Noguero, Villarino de Pedro López, Cobas de Cea, Viduedo e San Paio de Lueda.

Realizada a nova división xudicial do país, o partido de Señorín do Carballiño, un dos once formados na provincia de Ourense, mais extenso e non totalmente coincidente co o antigo de Orcellón, comprendía 78 parroquias. E o mesmo que hoxe coñecemos co nome de Carballiño e que está formado polos nove Axuntamentos.»

Diste xeito, co nome da nosa cabeceira, pretendemos reflexar, mesmo dende unha división histórica, o espacio informativo que tentamos abarcar.

ORCELLON é unha revista non periódica, que enlaza no tempo coa tradición informativa da nosa Comarca, eisi a principios de século editábanse os semanarios «ECOS DEL ARENTEIRO» e «EL SOL», dende o ano 1952 ó 1955 prubicouse o semanario «AMBIENTE», de onde naceu a peña «TASCA Y LITERATURA», orgaizadora das Festas da Poesía de Carballiño; na emigración editábase en Bos Aires, na década dos 50, a revista «AIRIÑOS DO CARBALLIÑO», tendo como colaboradores a Otero Pedraio, Castelao..., pretendendo a divulgación da cultura galega.

¿Por qué escollimos o día 17 de Maio pro lanzamento dista nova revista? Pois foi por unha razón ben sinxela, o día 17 de Maio é o DIA DAS LETRAS GALEGAS, que se ven conmemorando dende fai anos, dende o primeiro centenario da publicación do libro «Cantares Gallegos», de Rosalía, ou sexa, do Rexurdemento da literatura e cultura galega. Hoxe, no ano 1980, ista data ten pra nós non un carácter conmemorativo per se, senón reivindicativo: pola oficialización e normalización da nosa língoa rexeitando as novas formas de imposición (léase Decreto de Bilingüismo).

Pra colleitalo material diste traballo, contamos cunha serie de colaboradores que dun xeito cordial e desinteresado foron dándonos a información que precisá-bamos. As casas anunciantes, sin cuia axuda non se podrían publicar istas modestas páxinas, e a vostede, amigo lector a nosa máis sincera consideración.

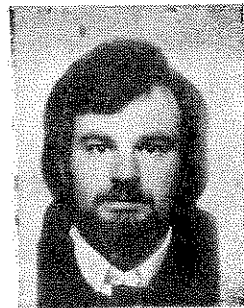
O consello de Redacción

Carballiño, Maio do 80.

UN XIGANTESCO CRUCEIRO

Por FELIPE SENEN

Direutor do Museo Arqueolóxico
de San Antón na Coruña

Van xá alá moitos anos dende que os devanceiros escomezaron a labrar no noso chau un xigantesco cruceiro. Naquela primaveira o formigueiro humán escomezaba a botar longas ringleiras que iban afondando en terras ermas, onde, sen máis, vexetaban o toxo, a carqueixa e a úz. Ringleiras cheas de arelas: Pelengríns, romeiros, arrieiros, frades e feirantes vanse espaxando.

Xúnguense sangues e pobos que do día prá noite desaparecen. Máis os nosos antergos sempre nos deixaron algo, amáis da chama que prenderon no noso espírito de feira e de festa. Tivemos a sorte de ser os herdeiros do seu camiñar vagaroso. As súas pisadas fixeron no noso chau un xigantesco cruceiro.

Camiños, vieiros e congostras de Galicia queren ter na Nosa Terra seu punto medio, dánse unha aperta. E de alí, de aquí centró escintilan, encetan a sua andaina os camiños. seguindo o decorrer do Sol e máis da Lúa na sua Roseira dos Ventos. Os catro brazos do gran cruceiro diteraron ás lonxanías, non escolleron calisquer lugar no que morrer, alóganse cada vez máis alá dos horizontes, cara ás Américas, Australia, Europa...

A voz teimuda dos devanceiros está na alma dos seus herdeiros, soñidores, escravos da Historia feita polos poderosos. Camiñar, esfarellarse polos pés e brazos de un xigantesco cruceiro de sufrimentos. Os antigos camiños sin fin fanse estradas, aeroportos sin fin... O gran Cruceiro medra máis e máis, pero o centro sigue sendo o mesmo, nil está aínda o celme da identidade asoballada, perdida.

O sol pode ca noite e bota cheo de trunfo cara á Pena de Queiras, somella querer decir que naquíl corruncho escomezaron os homes a asentar as suas moradas, beilando unha mullieira ao redor da primeira eira coñecedora do debullar das sementeiros e máis dos amoríos: Carrás, Flores, Carreira... son nomes que en si teñen os orixenes do Carballiño. O Arenteiro é a baraza prateada que cinque entre muiños as primeiras cachoupas. E ao lonxe marcan o horizonte as eternas vixías: A Martiña, ergueita como unha estadea asexante, a Madalena, co seu lombo manso, e cara ao solpor o laberinto ermo e gris do Paraiño, ... Máis alá, marcando as terras do Ribeiro, o Coto de Novelle, que como lle dixo o noso veciño D. Ramón de Trasaiba «somella ser un moucho». Antre unha e outra érguese o fungueiro pétreo de Pena Corneira, que párez buscar o lonxano fin do cruceiro, nembargantes, polo seu moito rebirique, non o atopará.

Dediante tal visión, o home puxo nome a un fato de casañas: Señorín, lodo e pintoreiro, sempre cos ollos abertos na percura da lonxanía, é o galo señorito que pregoa o primeiro espertar do día nas terras do Carballiño.

A cuneta, no camiño, está sempre enfeitada por cabaiceiros, casañas baixas, aldeñías que xa cicáis noutros tempos foron cidás: Santián, pousón, no medio de unha carballeira comesta polos piñeiros; á distra, Partovia, afundida, afumada pola quentura das augas que veñen quentes da entraña da terra, augas mornas que nos seus tempos envolveron, de seguro, a máis de catro señoritos da imperial Roma; e no fondo, o Penedo, co seu castro esquencido, cheo de lendas, de tesouros e de achádegos. Alí perto, as Covas das Adegas, onde os rapaciños da nosa bocarribeira cortaban o loureiro pra o Domingo de Ramos, e xogaban a furar no fondo da terra, escoitando o ruxir do río que se acochaba baixo os caprichosos penedos.

A sinistra, o pobo do Lago, o Castro de Amarante, as xentes que aínda quedan niste entorno contan a vella tradición do orixen do «puzo». «Lago te asulago...» dixo a Virxen, diante da avaricia do panadeiro que se negou a darlle a bica do seu forno. O lago é o froito dista avaricia. Os abós dixeron aos netos que naquíl mesmo lugar antergas xentes, descoñecidas, sacaron prata ou cecáis ouro, o burato da mina asulagouse ante tantas ánsas de remexer, un diluvio poído cos desatinados desexos de riqueza. Eis a sinificación de unha lenda parella con moitas outras das chamadas Nacións Celtas.

Dacón, Maside, na veira do camiño, paradisos e asentadeiro baril pra aquíl antergo viaxeiro vendedor. Xentes que manteñen unha anterga tradición, a de espallarse polos máis nomeados centros de troque. Nos pasados anos o nome de «Masidao», xunto con seu xeito e modo de ser e de vestir: chaieque cruzado, romana na man e fardo ao lombo, era equivalente de tráfege e de andaina en faco de leria, somentes arremedada polos felos de Garabás, ledicia de bridós, de axóuxeres e cintas nos tempos de antroído.

Punxín, Salomonde, San Amaro... povos de lenda, óllanse dende a testa do Monte de San Trocado, outro Pico-Sacro nas terras diste noso cruceiro. Ao seu pé, o Castro da «Cidade», unha Antioquia na voz popular, núcleo que nos seus anos de vida, alá polo 300 denantes de Cristo, acolleu o ferver de unha xente guerreira, mineira e cunha fonda sensibilidade que superaba os seus traballos no ouro, na cerámica e no ferro.

No fondo, o val do Miño. O río amaina, prisoieiro do embalse de Castrelo, recollendo no espello das suas augas unha paixaxe que xoga ao recoucho: Viñas, pazos, alci-prestes e penedas. Barbantes, Laias, lavadeiras do ouro dos románs, Ventosela, e xa velaí a vella e fidalga Ribadavia: Canpás, eirexas, frades, escudos: honor e pasado do Ribeiro. Nas raxeiras do vrau cheira á esfama no camiño.

O xigantesco cruceiro no chau fáise de intre máis barroco, arabescos de camiños, corgas... non se sabe cal escoller, ruiros que van antre as viñas, todos son un museo ao ar. Berán, Beiro, Lebosende, Serantes, Lamas, lugares nos que o románico bota un garbo de armonía ca paisaxe, xeltos seguidos nas eirexas de Gomariz e xa tamén na de Moldes, Arcos, Astureses, San Facundo... camiños reais que baixan pola bocarribeira.

Abelenda das Penas, Faramontaus, pés da Pena Corneira, erguida nun homaxe que a natureza se fixo a si mesma, xigantesco corno fálico que fire e fecunda o ceo. Dende alí descubrimos ao fondo a silueta dos castros do Suido, Maimón, Vilachá, Magros, Cameixa. O día fáise pequeno pra enxergala paisaxe. Deseguida ven a noite, cecáis asexá a treboada. O labrego chama polos pitos, pecha a porta, queima loureiro e sal e prega o responso a Santa Bárbara. Un vento lene barre as follas teixas e o tamboril da chuvia empeza a repinicar nos tellados e nas lousas.

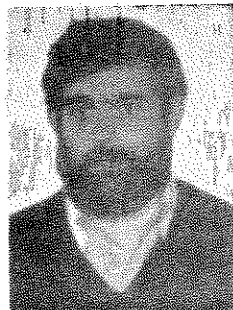
As espadañas das ermidas desafían aos castelos das penedas, os rosetós románicos abren seus ollos ao Avía, a Pazos, a Salón, a Albarellos... Un crego lee no adro o «Ciprianiño».

Covadoso, primeiro castro, despóis castelo, denriba Moldes co seu castro e a sua capeliña defendida por un xigantesco castiñeiro, esconxuro que o cruceiro do artista Falde sabe abenzoar aos ventos da invernia. Calisque povino garda antre viñas e carballeiras os tesouros que fixo unha cultura no tempo. Mosteiros, eirexas, inzan ista

Continúa na pág. 15 →

O noso parque

Por
Xulio A. Crespo

Biólogo

Decir que o parque é un soño de calquera vila ou cidade, feito realidade no Carballiño, non sería esaxerar moito as cousas. Corría o ano 1924, cando na corporación que por aquelas datas rexía os destinos da vila, determinábase facer o hoxe parque do Carballiño e polo de entón monte Mesego.

A historia escrita pouco máis nos conta a non seres, que o segredario da devandita corporación era D. Vicente de Novoa Requeixo e o arquitecto ócal se lle encargou o proieuto de arbolado e camiños o ourensán Conde Fidalgo.

Pro non será hoxe a historia do parque o que nos ocupe, senón un pequeno análise do que o parque é en si mesmo.

Cecais poucas, pouquísimas veces, reparamos na inmensa riqueza no que tocantes o reino vexetal e a natureza en conxunto o noso parque significa. Dende arbolado, pasando por toda caste de prantas (digamos cativas) con ou sen frores, a variedade das especies nel existentes é algo inusitado e diño de seres estudado por algún «entendido na materia» ou adicado o estudo da botánica no noso país.

Cóntase que as derradeiras repoboacións que no parque se fixeron, foron aló polo ano 1940 e logo no 1949-50. Vaia iste cativo artigo coma pequeno breviarario de aquilo que no parque calqueira amante da natureza pode atopar amais do reposo, o ar non contaminado e as augas limpas. Dende Eucaliptos, Tilos, Choupós, Bidueiros, Alerces, Cedros, «plátanos», Salgueiros, Roseiras, Camellos e un longo etc., até chegar o que poderíamos chamar a nosa arbre: o Carballo, pódense atopar hoxe no parque, e cada un deles con varias especies distintas, todos con múltiples aplicacións e de gran utilidade prao home; dende a súa madeira, até a súa paisaxe e sombra ou as súas aplicacións medicinales ou comestibles de moitos coñecidas, poñamos por caso as aplicacións das frores do Tilo, que secas, dan unha infusión semellante ao Té, dita infusión ten propiedades sudoríferas e antiespasmódicas, tómase contra do catarro; ou quen non coñece o carácter antiséptico das vías respiratorias das follas dos eucaliptos.

Cecais haxa mais piñeiros dos desexados (sabido é de todos que os piñeiros non son unha boa caste de arbre), pro supoñemos que das nefastas repoboacións forestais feitas en Galicia a base de piñeiros e eucaliptos por seres istos arbres de pouco tempo de crecemento e eisí de maior rendemento económico a curto prazo, derivou o prantalos eiquí en tales cantidades; aínda tendo en

conta que o fin neste caso non era o da especulación coa madeira, outra explicación non se lle atopa si reparamos no feito de que hai arbres con moitísima mellor sombra que os piñeiros e con mellores características pra terra, que sería o verdadeiramente importante neste caso.

O falar destes arbres un por un sería amais de cousa interesante, fastuosa, pro por razóns de espacio e tempo, pouco, menos que imposible; a algús deles adicaremoslle especial atención noutros traballos vindeiros da revista ORCELLON.

Noutro orden de prantas a riqueza do parque non se queda atrás: Ericas, Dedales, linguas de boí, Codeso, xestas, Berros, Herba Luisa, toxos, ortigas e un longo etc., danse eiquí; unhas mais coñecidas (as veces por isto subestimadas) que outras, pro todas elas de moita importancia no mundo vexetal e igual de interesantes.

Abundan tamén líquenes, fentos e fungos ou cogumelos; no tocante os fungos abundan nos tocos das arbres, istes son os chamados fungos da madeira, a par noutros lugares sobor da terra pódense coller gran variedade de cogumelos, uns comestibles e outros venenosos pro non por isto de menos importancia.

O mundo vexetal o igual que calquera outro é enorme e complexo, detallar especie por especie coas súas características e aplicacións sería laboura arduo difícil; valía pois o dito aínda que seña pouco coma toma de sensibilidade a cerca do que temos antre nos e da súa xusta importancia e valía; cecais nunca se «mimou» no seu xusto punto o parque e pola contra fixéronse mais estragos que bos arranxos, cecais o adicarlle algún docto na materia e investigación botánica sería o mellor pra facer algo paradisíaco e non deixalo coma tantas veces en mans do azar.

Pro seña como seña, o parque velai o está. Vaia o meu recoñecemento se en algo vale pra propia natureza que resistiu o tempo e os perigos humanos, e cómo non, pra aquelas xentes que a bon seguro, no anonimato, se preocuparon e desviviron polo parque; vaia, en fin, pra historia falada e non escrita, que no Carballiño, coma en toda Galicia, existe e pendurou ao traveso do tempo porque a fixo o pobo, aínda que tantas veces noia queiran negar.

XULIO ALVAREZ

Carballiño, maio do 80

Droguería - Pinturas

Suministros Industriales

COMERCIAL ORCELLON

MANUEL OTERO JUSTO

Martínez Avellanosa, 51 - Tlfs. 271199 - 270315 - CARBALLIÑO (Orense)

O RETRANQUEIRO

Nista sección tentamos por todo aquilo que pensamos e as veces non decimos, todo depende... bo, non vos podo dar máis explicacións que todo se sabe. Ahí vai un exemplo:

—Asegún contan, os deputados gañan catro mil réas cada mes.

—¡Cómo non fixeran outro mal! (Cousas da Vida IV por Castela).

Istas son as conversas que a diario teñen o tío Gaspar e o seu compadre Catiño, recollidas dende fai un tempo pra acá:

Catiño.—Seica, vannos faguer un culeutor?

Gaspar.—O que nos van faguer, é págalo!

Catiño.—Non oh!, que temos axudas.

Gaspar.—A Xudas tamén o tivo Cristo, e así lle foil!

Catiño.—Pero home!, non sexas mal pensado.

Gaspar.—E logo, seica... tes parte no negocio?

Os nosos amigos seguiron falando sobor diste... punto, pro, como comprenderedes hai cousas que non está ben publicalas.

Noutra ocasión:

Catiño.—Meu compadre, por fin! van a dar cuartos pra arreglar os camiños das Parroquias.

Gaspar.—Sí, sí... mais a xente sigue emigrando.

Catiño.—Pois, dín algunhos que nós imonos por aventura.

Gaspar.—E íses quen son, os que se foron ou os que se quedaron?

Catiño.—Digas o que digas, os camiños fan ben en arreglalos!

Gaspar.—Non haberá novas eleucións?

Catiño.—Algo diso oín, non sei que dun Referéndum.

Gaspar.—Arredemo!, inda macordo as apuradas en que me vín...

Catiño.—Tes razón!, moita auga non é boa pro viño.

Gaspar.—Equivócaste, é boa pros taberneiros!

Catiño.—E tí, lémbreste do Sr. Ramón o noso veciño, o que está no asilo ho!, trouxérono e hastra lle foron coller o voto ó coche, o pobre xa non se dá posto de pé!

Gaspar.—Catiño, pro ti que dís?, de qué te extranas?, e logo, non sabes que o caciquismo é tan vello como a fame, e que en canto hai fame non cavilas noutras cousas? Hastra chámannos empresarios pra poder embargar as nosas terras, en fin, mexan por ún e hai que decir que chove.

E necesario aclarar, pra poder conocer un pouco mais ós nosos amigos, que é moi difícil que se dean a razón ún ó outro, inda que as veces estean dacordo, entre outros motivos por ún que lle é vital son os únicos homes que quedan na aldea. Perdoade que non vos diga a Parroquia, que dende logo está cerquiña do Carballiño, pra que poidan seguir no anonimato —de todas maneiras, xa vos percataríades de que tanto o Gaspar como o Catiño son dous persoaxes reais, de seguro que vos terídes topado con iles nalgunha ocasión, e inda, si a sorte é boa, vos haberedes topar—, non é que a iles lle importe, é que non se fian.

Ista conversa escoiteilla na derradeira feira do trinta:

Catiño.—Ista é a escola de párvulos!

Gaspar.—Carafio! volvemos os tempos de antes.

Catiño.—Boeno, agora haiche mais progresía...

Gaspar.—Habrará..., pro a miña escola tamén che foi no

monte ó lado das vacas!

Catiño.—Pero non ves que as feiras no Carballiño son somentes dúas ó mes?

Gaspar.—Sí, deixa que o gando aprenda a leer...!

Catiño.—Ti que dís, animal!

Gaspar.—Digo, que mirés pra Marela que ben «escribe» no chaul!

O chegar as 12 h., pola vella, sempre lle van a tomar o pulpo, e unha pouquiña carne ó caideiro, cos seus correspondientes netos de viño que sabe a gloria, ó tendete da Sra. Xosefa.

Sra. Xosefa.—Qué lles poño?

Catiño.—O de sempre (coa confianza), si é que non lle subiu ó precio ou non recortou as talladas.

Sra. Xosefa.—Ti bromeas, non sí?, non sabes que entre outros vannos poñer o imposto «suntuario»? (por cada cen pesetas págase cinco), que deica hoxe pagaban somentes os hoteles de 5 estrelas enriba, e agora lmos ter que pagalo todos os diste ramo. Eisí que xa poderdes ir pensando na suba.

Gaspar.—Eu nunca soupen moito de matemáticas, pro dígame, vostede, Sra. Xosefa, súbenos a nós o precio do xantar, entón nós, pra non perder no cambio, termos que subir o precio da leite, do gando, das patacas... e fíxese que curiosidá, o precio dos nosos productos baixan en vez de subir!

Catiño.—Quen carafio nos estará faguendo ista putada?

Sra. Xosefa.—¿...?

Gaspar.—A bó seguro que vostede non é, Sra. Xosefa, vostede coma nós está a defender a sua vida, somentes que a vostede a lei da oferta e da demanda favorece un pouco máis que a nós.

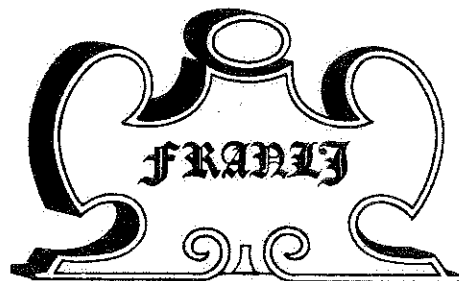
Sra. Xosefa.—Entón, que é o que pasa, Tío Gaspar?

Gaspar.—Mire, como lle decía unha canción: «As moscas mudan, mais a merda non varía»!

E seguiron coa su parrafada resolvendo dadas. En próximos números desta revista contareibos algunhos anacos mais da vida do Tío Gaspar e o seu compadre Catiño.

Carballiño, Maio do 80.

Tienda de Modas e Zapatería

Rosalía de Castro, 10

CARBALLIÑO

17 DE MAIO

DIA DAS LETRAS GALEGAS

Por A. C. AVANTAR,

Diante dunha data, como é o 17 de Maio: Día das Letras Galegas, non podíamos deixar sin faguer un mínimo, pro conscente e necesario análisis do que iste día significa cultural e socialmente pra nós.

No fondo da conmemoración está o latexo da loita pola normalización do idioma. Se faguemos unha pequena consideración de cómo foron as celebracións desta data en ocasións anteriores e de cómo vai sere iste ano 80, veremos nidiamente cá é a resposta das crases populares, por ún lado, e as dos medios oficiais e ad láteres, polo outro; veremos, polo tanto, a existencia de dúas ouciós, e cal delas representa o camiño do rexurdir da nosa cultura cara a sua total normalización.

Xa polo ano 75 nista data hobo dos homaxes: A «Real Academia Gallega» celebrou ó poeta Xoán Manoel Pintos e as Asociacións Culturales Galegas adicábanllo a Ramón Cabanillas, figura cultural polo de entón censurada e prohibida.

No ano 76 á «Real Academia Gallega» virou a sua faciana adicándolle a data ó agora «legalizado» Ramón Cabanillas, destacando o xeito folclorizante conque foi adobiado; as Asociacións Culturales adicámosllo a «normalización do noso idioma» na nosa línea en pro da cultura galega, marcando diste xeito a pauta do que serían anos posteriores, é decir, dende agora o 17 de Maio vai ter contido propiamente reivindicativo e concreto, esquecendonos, polo de agora, das conmemoracións persoales dos primeiros anos, podéñse decir que pra nós iste día é o símbolo da coherencia idiomática a manter ó largo do ano.

Chegado ó 80 e sin que variaran as coordenadas sociais, persistindo, polo tanto, a situación diglósica do noso idioma, aparecen unhos pequenos cambios formaes, que tentan faguer mais sutíles os xeitos de opresión idio-

mática; eisí, decrétnanse unha serie de medidas, aparentemente democráticas, coma é a do «bilingüismo» e outras anexas cuílas consecuencias represivas están a sentir moitos sectores consecuentes da poboación galega. ¿Cál é a postura da «Real Academia Gallega» niste intre?, entendemos que a postura que mantén niste 17 de Maio de 1980 é de coherencia coa sua liña antipopular anterior, definíndose no seu apoio simbólico e real ó status imperante, adicánillo o rei Alfonso X «El Sabio», xustificando ista elección por ser tal monarca autor das «Cantigas» feitas no noso idioma, latexando no fondo o agradecemento implícito ó rei actual: 1.º Por haber decretado o xa tristemente famoso Dto. de Bilingüismo; non olvidemos que moitos académicos, a maioría —ver, por exemplo, declaracións do señor Ogando, feitas fai pouco en «La Región»—, definíñse como defensores do bilingüismo; e 2.º Tal vez en agradecemento a ter dito unhas verbas no noso idioma no seo da Academia, retransmitidas pola TV; está claro que ás clases populares galegas, mantedoras durante séculos do noso idioma contra vento e marea, istes señores non lle teñen nada que agradecer.

Pola outra banda as Agrupacións Culturales xa comprometidas cunha oución globalizadora, representada polo nacionalismo-popular, adicámoslo novamente a algo concreto **POLO DEREITO IRRENUNCIABEL AO USO DO NOSO IDIOMA: CONTRA O DECRETO DE BILINGÜISMO**. Que lles quede moi claro, Sres. académicos, que non hai ningún país no mundo que sexa bilingüe, por moito que vostedes se empeñen; e que en canto unhos andan en festexos folclóricos a outros ándanos expedientando polo simple feito de ser coherentes no uso da nosa língoa e o noso pobo xa nunca permanecerá pasivo, ben ante ataques frontales ou demagogias oportunistas contra o noso idioma; fai unhos días na Estrada xa o demostrou.

Carballiño, Maio do 80.

Restaurante - Cafetería

O'POTE

Bodas - Banquetes
Servicios a Carta
Platos Combinados

Teléf. 270015 y 271436

PARQUE - CARBALLIÑO

Establecimientos ALEMPARTE

LOUZA - CRISTAL
OUXETOS REGALO E DECORACION

Mosquera, 16 - Teléf. 270183

CARBALLIÑO

bendaña

industrias gráficas

travesía avda. carrero blanco
teléfono (088) 27 01 33

carballiño - o reñse

PAPEL TIMBRADO EN
BOBINAS Y RESMAS
EN FLEXOGRAFÍA
Y BOLSAS DE TODO
TIPO EN POLIETILENO

A SAUDE NO ORCELLON

Francisco
Vázquez Troitíño

Mestre e Médico

A modo de presentación desta sección vou tratar dun modo xenérico o que se entende por saúde. Hoxe en día oese decer moito na nosa comarca: «A saúde é o primeiro», «o que val é ter saúde». Pro que é a saúde? A saúde é estar ben, ben da cabeza, ben do corpo, é estar ledo, estar contento.

Cando vemos a unha persoa triste logo decemos: «non debe andar moi ben de saúde». Por iso, a saúde non é sóio que a ún non lle doía unha pema, un brazo ou un ril: TER SAUDE QUERE DECER O MESMO CA SER FELIZ.

Esto que nos expresamos desta maneira tamén o dí a O.M.S. (Organización Mundial da Saúde), que é o orgaismo que valora a saúde en todo o mundo.

Así a O.M.S., dí que SAUDE E «ESTAR COMPRETA-MENTE BEN NO CORPO, NA CABEZA, NA VIDA DE CADA DIA».

Se pensamos un pouco na xente do Orcellón igual ca moita de Galicia, vemos, por exemplo, que nesta zona hai moita xente «MAL DOS NERVIOS». Agora ben ¿por qué agora hai tanta xente mal dos nervios?

Estar mal dos nervios é o mesmo ca estar a desgusto. ¿Por qué hai xente a desgusto eiquí? Hai moitas razóns pro hoxe imos falar dunha moi importante: A EMIGRACION.

O ter que emigrar moita xente da nosa comarca. A muller do emigrante escomenza a toparse soía e así empeza a non dormir de tanto cavilar; as noites de inverno son moi grandes e da o tempo pra todo, eisi ista muller que se sente soía chora as agachadelas e acaba estando

MAL DOS NERVIOS.

As veces o home volve do estranxeiro pro a alegría que había na casa cando él se fora xa se perdera. A muller suspira moito e o home que se marchou as cousas non lle foron moito millor. No estranxeiro topouse cos piores traballos e, en moitos casos foi despreziado; doutra banda tamén topouse faguendo unhos traballos pros que non iba afeito e ademáis falábanlle unha lingua que non era a sua.

Non é pois de estrañar co noso emigrante acabe tamén MAL DOS NERVIOS, algún hastra acaba mal da cabeza porque son moitas cousas en contra dún.

Vemos pois xa UNHA DAS RAZOS polas que á xente da Comarca do Carballiño nos pomos mal dos nervios. Cando a xente vai o Psiquiatra dí que os nervios son moi malos de curar e ten razón pra curar istes nervios temos que acabar coa súa causa ou sexa niste caso coa EMI-GRACION.

A nosa comarca é rica, podemos por os montes a campos; craro que tamén fan falta unhas INSTITUCIOS que axuden os labregos e non ó contrario. Rematar con iste mal é prioritario pra saúde no noso PAIS. O día pois que estemos pais, fillos e netos xuntos na Nosa Terra curaránse moitos mais males dos nervios ca tomando todalas pastillas do mundo.

Carballiño, Maio do 80

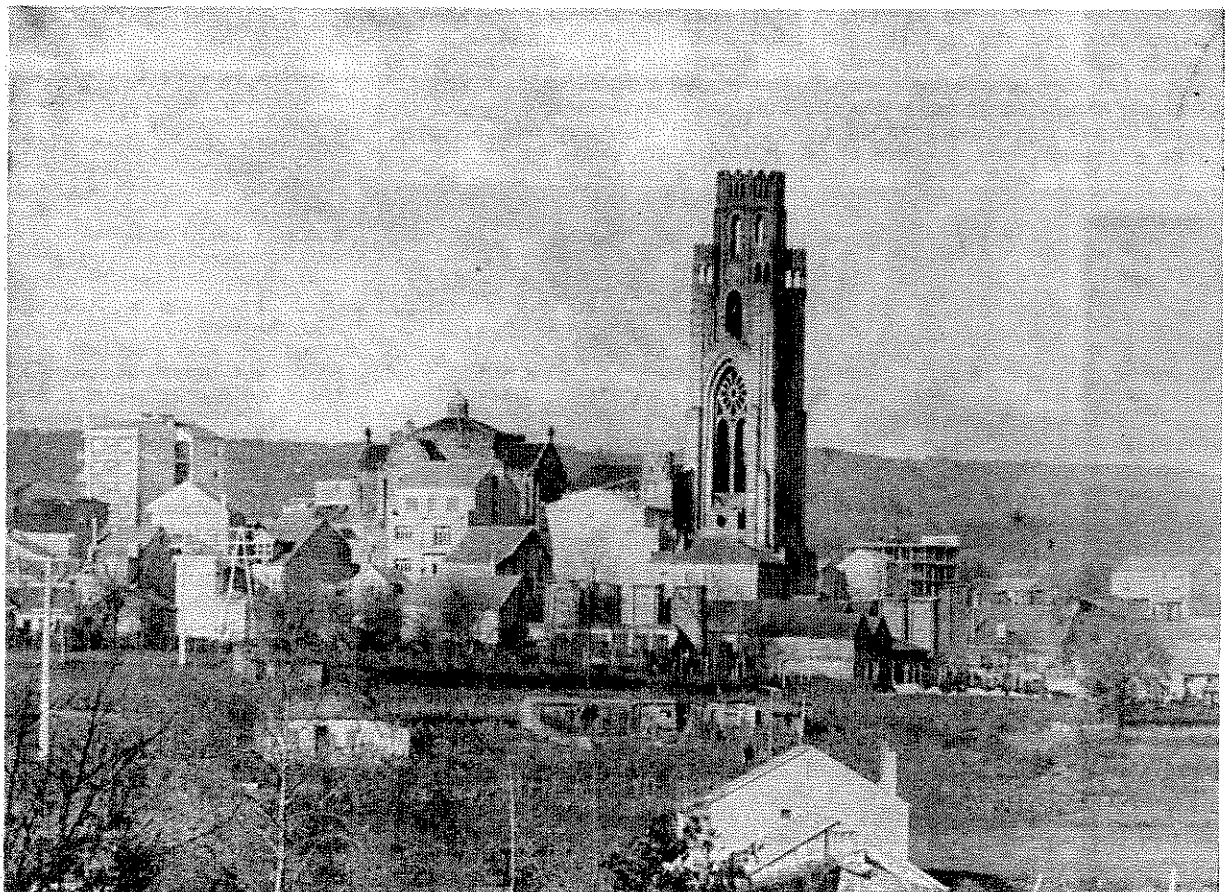

Foto
Felipe López

Por X. Lois
Pereira Ferreiro
Mestre

Amigos meus: Nista páxina que a revista Orcellón vai a publicar de tempo en tempo, encomendouseme a difícil laboura de falar sobor do deporte na nosa Comarca. Eu, inda que nunca cheguei a destacar nas actividades deportivas, sempre topeime ó lado do deporte e procurei axudalo, ben no aspecto de aficionado ou ben desempeñando ó largo de seis anos o cargo de Delegado de xuveniles no C.D. Arenteiro. Todo isto ven a conto pra decirlles que esta páxina que vou a escribir, non sería posible sin a colaboración de toda persoa que se tope ligada a calquer tipo de actividade deportiva, aficionados, socios, directivos ou amantes de calquer deporte pediríavos dende eiquí a vosa colaboración faguendome chegar calquer noticia ou feito que logo podemos reflexar na Revista.

O NOSO COMENTARIO ¿Pro ano na Terceira?

Non se fala de outra cousa nos corrillos futbolísticos que se forman en calisquera esquina ou tasca da nosa Vila.

—Que si, home, que prao ano pasarán polo Espiñedo o Orense, Ferrol, Lugo, Cambados..., etc.

—Pero ti estás tolo, como imos ascender si andamos pola metade da taboa.

O compañeiro explicalle a reestructuración que se vai levar a cabo nas terceiras divisións de cara a próxima campaña, quedando convertidas istas nunha competición a nivel galego, o que traerá consigo un ascenso masivo de equipos da rexional preferente e remata decindo:

—Quizás sexan os 9 primeiros clasificados os que estrenen categoría prao ano.

Noso amigo, inda medio sorprendido, pensa pra sí.

—Home, pois logo hai que arrimarlle un pouquiño mais o hombro ó noso Arenteiro e o final estar entre ises 9 primeiros clasificados.

Cando estou escribindo estas líneas, inda non pasou polo Espiñedo o Porriño, equipo iste de gran rivalidad co noso Club, vendrá co ánimo de complicarnos a tranquilidá que dan iso 2 positivos que levamos no casilleiro. De calquer xeito, coido que, salvo resultados anormais, o ascenso pódese lograr. Imaxinemonos xa en Terceira e fagamonos a seguinte pregunta: ¿Interesa o ascenso? A simple vista temos que pensar que logicamente interesa, tanto deportiva como economicamente. Non é o mesmo pras arcas do Club que nos visite un Ferrol ou un Alondras a que o faga o Milagrosa ou Fisterre. Por outro lado, os desplazamentos, en canto a kilometraxe vendrían a ser os mesmos. Xa de por si estes dous puntos expostos serían suficientes, pra que cos ollos pechados, díxemos o salto a nova categoría; pero, Srs. directivos de C.D. Arenteiro, si se consegue e eu son o primeiro en desexalo, non botemos a casa pola ventana, supoño que me entenderán, hoxe ascendese e mañá descéndese, pero boeno, imos deixar iste tema prao noso próximo número e primeiro logremos o ascenso, non botemos o carro diante das vacas.

Noticario Breve

—Xosé Cristóbal Valeiras «Cuqui», xogador xuvenil de C.D. Veracruz, desplazouse en días pasados a Madrid, co fin de realizar unha proba co Club At. de Madrid. Desexamos, que iste bó porteiro carballiñes haxa convencido aos técnicos madrileños e pronto estampe a firma por dito Club.

—Seguindo con probas, Xosé Lois Sobriño Rodríguez «Pericán», tamén demostrou súas boas maneiras ao técnico deportivista García Verdugo, pero o que son as cousas, o mister coruñés foi cesado, e ao rapaz dinlle que a final de temporada volverano a chamar, e mentras o C.D. Veracruz cedelle o xogador ó Arenteiro polo que resta de temporada por si son necesarios os seus servizos.

—¿Teremos Campeonato local de Fútbol Sala iste Vrao?, Juan José, sempre servicial, está disposto a botar unha mau, ós equipos con ganas de xogar ¿dónde está logo o problema?, pois como sempre: nas instalacións. A dirección do Colexio Isabel a Católica quizás estuvera dacordo en cedelas pro sempre que lle sufragaran os gastos que o Campeonato acarrea.

—Tomen nota disto o Consello Superior de Deportes, retirará a axuda de 9 millóns de pesetas pra construír o Pabellón Polideportivo, si éste non se fai neste ano.

—¿Por qué Arturo deixou de xogar con C.D. Arenteiro mediada a segunda volta? Dicen que por problemas laborales, pero a parte diste motivo coido que houbo algún outro. Enteraremonos e logo xa llo contamos.

—Iste ano houbo un intento de faguer rexurdir o baloncesto na nosa Vila, pro como sempre, cando os resultados non son bós todo son críticas. Señores, sexamos máis persoas, o primeir paso xa o diron ise grupo de rapaces, agora, todos ós fenómenos que se dedican a reirse e encestar dende a banda que pasen e o milloren, as portas toparanas abertas ¿Non é certo Manolo, Ioni, Montes, Fernando, Marcelo..., etc.? Enhoraboa e inda que chovan pedras ¡Adiante!

—Xa é unha realidade a subvención da F.G.F. pra construír un novo campo de fútbol no Carballiño, ista axuda sería dun 75% do coste das obras, agora todo depende de conseguir o terreo, niste ouxetivo están traballando membros da Comisión de Deportes do Axuntamento, eisi como Delegados dos Clubs Veracruz e Arenteiro. ¡Esperemos que o consigan!

—Iste ano o Rallye do Lacón conta cunha importante participación, superando as edicións de anos anteriores, mesmo nos premios e trofeos que serán abundantes, os resultados da proba e entrega de premios faráse na discoteca Sandokan.

—¿Sabedes cal é o deporte mais practicado na nosa Comarca? Pois é a Pesca, miles de aficionados aproveitan calquer rato libre, pra irse polas ribeiras dos nosos ríos en busca da codiciada peza. En números sucesivos daremos máis información do que son as Sociedades de Pesca e demáis cousas de interés pros bós aficionados a iste deporte.

C. D. Arenteiro

Foto C. Guede

D. Jesús Mosquera González

Presidente da S. D. SAN AMARO

Era un Vernes como outro calquera, baixo a luz de cinco reflectores, unha veintena de chavales con atuendo deportivo cumprían as ordes do seu entrenador Horacio. Atendo ás evolucións dos xogadores o Presidente da Sociedade acompañado doutros directivos. Acercámonos e preguntámonoslle si nos pode conceder unhas instantes, sin pensalo dúas veces xa o temos a nosa disposición.

Sr. Presidente, fáganos un resumen desta temporada, prouxima a finalizar.

—Pois esta temporada 79/80, podemola considerar como a mais positiva, tanto no aspecto económico como no deportivo, das que levó ó frente do Club. As metas que nos fixamos a principio de temporada cubríronse con creces.

¿Calés son as miras da S.D. San Amaro pra campaña do 80/81?

—No aspecto deportivo intentaremos dar o salto a 2.ª Rexional xa que nos beneficiaría economicamente por ser os gastos iguais e os ingresos superiores tendo en conta os equipos que nos visitarían. No aspecto de obras podemos xa dar por feito que o noso campo «O FOXO», contará prao ano co cierre exterior totalmente finalizado.

¿Como se desenvolve economicamente a S. D. San Amaro?

—Ben, a economía está saneada, inda que pra elo é necesario o traballo incansable de todos os directivos ó longo do ano, faguer socios, vender lotería, perder horas de traballo, desplazamentos, etc.

¿Canto cobra un xogador do San Amaro?

—Nada de nada, o único, sempre que haxa diñeiro nas arcas do Club, e sinon o poñemos os directivos, e ter algunha merenda co fin de crear un clima de máxima camaradería entre todos.

¿Calés son as relacións de C. D. Arenteiro co S. D. San Amaro, e demais equipos da comarca?

—Moi cordiais, sempre que necesitamos algo o conseguimos e, loxicamente, eiquí estamos pro que faga falta.

Sr. Presidente, si agora mesmo C. D. Arenteiro necesita algún xogador do seu Club, ¿canto lle pediría a cambio?

—Nada, xa que aparte de que nós o que desexamos é o ben dos rapaces, non nos olvidemos, ou non nos podemos olvidar de que o ano que fundamos o club tiñamos loxicamente o problema de xogadores e o Arenteiro cedunos xentilmente a Piliis, Emilio e Prado.

Sr. Mosquera, e xa pra rematar, ¿Cantas temporadas mais ó frente do Club?

—Boeno, esa é unha pregunta que agora mesmo non che podría contestar con exactitude, pero podoches decir que a mín gostame o fútbol e hoxe sintome rodeado dun grupo de directivos formidables e isto é o que me anima a continuar; agora ben, cando vexa que hai outro grupo de xente que nos quere substituir e que nos vexamos que a labor que levamos realizada nistes tres anos no na votarán por terra, lles daremos paso e contarán co noso apoio.

Gracias Sr. Mosquera e polo ben do fútbol e do deporte en xeral sempre nós gustaría nas directivas topar persoas como Vd.; dende istas páxinas de ORCELLON desexámoslle unha larga continuidade ó frente da S.D. San Amaro.

GALERIA DE EQUIPOS

Fundación: Temporada 78-79.
Presidente: X. Antón Iglesias Pérez (Cadavid).
Campo: «Outeiro Grande».
Domicilio Social: C/ Travesía Rodríguez Soto, s/n.
Teléfono: 84.

XUNTA DIRECTIVA:

Vicepresidente: Lois González Gómez
Secretario: Maio Estévez González
Tesoreiro: Alvaro Alonso Pérez
Vocales: X. Quiroga Rodríguez.
 Francisco Alvarez Mato.
 César Vázquez Alvarez
 X. González Moreiras
 Secundino Crespo Fdez.
 X. Antón Alvarez Rdquez.
 X. Lama Deus

ENTRENADOR: Lois Rivera Alvarez.
 Temporadas en 3.ª Categoría Rexional: dúas.

Piantilla: Xulio, Carlos, Higinio, Barroso, Toño, Sindo, Xulio, Tanco, Xosé Manoel, Mosquera, Anzarda, Alicate, Gustavo, Edmundo, Peña, Rubio, Miro, Xavier, Zurdo, Anxel.

Color primeiro uniforme: Camiseta azul celeste e pantalón branco. Segundo uniforme: camiseta roxa e pantalón azul.

MASIDE F. C.

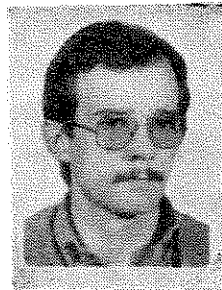
(Foto Mariano)

A IMAXE

Material cinematográfico sobor o Carballiño

Dous hallazgos importantes a-recuperar

Por Miguel Angel Fernández Fernández, Presidente «Cine Club Carballiño»

Fotograma da «Romería da Magdalena» (Archivo MAFF)

Deica fai moi pouco tempo non se tiñan apenas noticias da utilización do Carballiño e Comarca como escenario prá filmación de películas. A única esceución conocida era «Rincones gallegos», un cortometraxe sonoro que menciona José Fariña Jamarco na súa «Guía do Carballiño», edición 1961, páxina 29, nos seguintes términos: «... Es también propietario el Excelentísimo Ayuntamiento de un cortometraje sonoro, titulado «Rincones gallegos»...». Fora desta cita, públicamente non se conocen outros casos. Cecáis houbera que mencionar tamén algún cortometraxe de Ismael González, produtor, director e esibidor de cine, nacido no Varón e afincado en Madrid, que como no caso de «Kateia» (Galicia) utiliza escenarios da bisbarra do Carballiño entre outros rincós de Galicia.

Niste estado de cousas, alá polo remate do ano 1978 chegaron a poder do cine-club da vila, cedidos polo seu depositario D. Argimiro Marnotes, un fado de negativos en 35 mm con sonido, que levaban moitos anos sin desempaquetar e que seica versaban sobor o Carballiño e a súa Comarca.

Uns días despois distes hallazgos conocíamos os seus títulos: «La Romería de la Magdalena» (un rolo), e «Rutas de Lobanes, 1.ª y 2.ª parte» (dous rolos). O visionado do primeiro cortometraxe, un día calquera da conocida romería, nun pase privado no Cine Alameda, fíxonos pensar de inmediato que sin dúbida estábamos ante un gran descubrimento, non solo polo seu indiscutible valor pra o Carballiño, senón tamén cecáis pra o escaso cine feito en Galicia deica os nosos días. Iste valor acrecentábase tamén polo seu formato (35 mm., moi costoso pra unha iniciativa privada naquél tempo) e polo carácter de negativos, que como tales posibilitan a tirada de cantas copias se quixera sin moitas dificultades. Por outra banda chamaba a atención o feito de que «Rutas de Lobanes, 1.ª y 2.ª parte» parecía corresponder a esquemas de unha película de ficción en canto que tiña unha liña argumental moi marcada e ademais contaba con un protagonista: un emigrante.

As primeiras noticias do seu orixen foron facilitadas por o mesmo depositario que afirmaba haberlas visto en Buenos Aires nun pase privado, e que incluso circulaban copias por alá (suponse que entre os Centros Galegos);añadiu tamén que seica as fixeran polos anos 50 xentes de Lobanes emigrados alá, previo encargo a unha empresa de Vigo que se dedicaba á filmación de películas.

Istes eran, máis ou menos, os primeiros datos, un tanto abstractos que conocíamos sobor das películas.

Pasado un ano máis ou menos en que o asunto estivo estancado (si se escetúa o rumor de que o propio Pío Cabanillas, entón Ministro de Cultura, ofrecera

de NO-DO), ante o coñecemento de que un amigo de Ribadavia, Emilio Carlos García Fernández, recentemente licenciado da rama de Imaxen (director de cine) en Madrid, estaba a escribir a primeira «Historia do Cine en Galicia», ofrecínlle os negativos pra o seu estudo polo que poideran ter de interés pra o seu traballo. Estuvo con eles unha temporada facendo repetidas visións, deica rematar un informe sobor dos mesmos que il considera de gran valor. Trataréi de que a traveso de istas mesmas páxinas explique persoalmente todo o relativo a istes cortometraxes e a súa transcendencia. Mentras tanto adiantóume algúns datos que trataréi de resumir e que resultan altamente curiosos.

No aspecto técnico, dentro do linguaxe cinematográfico, chaman a atención uns «barridos» e oberturas en negro; a planificación tende a ser casi toda en planos xerais e algún picado. Pra filmación parece ser que se utilizaron tres tipos de negativos distintos en branco e negro; globalmente o seu estado cara ao hipotético tiraxe de copias é moi deficiente, e aínda por riba os empalmes do montaxe definitivo sóltanse con moita frecuencia. A banda sonora consérvase íntegra, si ben o sistema de grabación é agora moi anticuado; nun principio parece ser que son comentarios en «off» acompañados de partituras musicas nalguns pasaxes.

En canto ao contido das cintas hai moitos detalles que sobresalen, pero relataréi solo algúns pra non estenderme. «La Romería de la Magdalena», obedece a un esquema de reportaxe sobor dun día de romería, deica que os romeiros suben ao monte e van de procesión deica que rematan o día comendo. Mais ou menos como aínda se fai hoxe. Destacan planos de detalle (xente que sube na procesión de rodillas, a Banda tocando detrás do cortexo, a Benemerita á Virxe cos seus vellos mosquetós, os postos de comida na cima do monte, etc.) e nun deles descúbrese unha placa conmemorativa do momento, pois en aquela ocasión emigrantes de Lobanes en Buenos Aires viñan a ofrecer á Virxe da Magdalena un manto e unha toca. A fecha da placa serviría pra situar o ano da realización de iste reportaxe, pero parece que se ve moi confuso nos fotogramas.

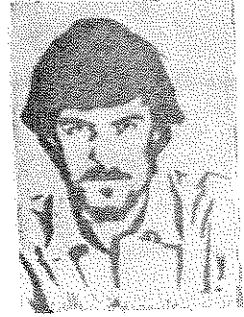
En canto a «Rutas de Lobanes, 1.ª y 2.ª parte», parece a máis interesante por canto que ofrece máis elementos de estudo e máis variados. A liña argumental parece que xira encol de un emigrante que desembarca en Vigo pra acercarse a O Carballiño. Os tópicos da emigración vense repetidos unha vez máis na representación física do emigrante (boina calada e un atado ao lombo colgando de un pau) e no plantexamento de algunhas secuencias como aquela en que alguén, probablemente a súa parenta, despídeo en traxe rexional axitando un pano branco ao pé de un cruceiro calquera.

As comunicacións Radioeléctricas

Por Esteban Solleiro Pereira

Inxeniero Superior de Telecomunicacións

Dende sempre o home sintíu a necesidá de se comunicar cos seus semellantes, pra o cal o primeiro que emprega son xestos feitos cos brazos e maus. Mais tarde vai faguer uso da fala, a cal non pode empregar mais que nun contacto directo. Pasan os tempos e xurden inventos novos, que van transformando o mundo das comunicacións, hasta o punto que chega un intre en que xa é posible falar a distancias de miles de kilómetros con outras persoas. Todo isto faise posible co nacemento das radiocomunicacións por as cales o home pode enviar mensaxes a través de ondas radioeléctricas que viaxan á velocidade da luz. As primeiras comunicacións por ondas radioeléctricas datan de comenzos da década dos 20, é de resaltar o papel decisivo de investigadores como Hertz, Marconi, etc., pra que isto fora posible.

Os primeiros equipos de comunicacións eran voluminosos e pesados, e casi sempre tiñan que ser estacións de tipo fixo. As frecuencias empregadas eran baixas, e de ahí que as antenas foran «auténticos armatostes». Co recorrer do tempo, e alá polo ano 1948, unhas americáns descubriron o transistor, o cal ven a revolucionar, tanto ó mundo das radiocomunicacións, como o da electrónica en xeral; con iste logro, os equipos xa per-

den volumen e peso, ó mesmo tempo que se pode dispoñer de emisoros móbiles sen ningunha complicación.

Xunto a isto, as frecuencias que se empregan vanse facendo mais altas, o que trae como consecuencia inmediata a diminución do tamaño das antenas.

No desenrolo das radiocomunicacións xogan un papel moi importante os radioaficionados, que poñen a punto novos equipos, idean novas antenas, lanzan ao espacio o Satélite de comunicacións OSCAR (moito antes de que a radiocomunicación comercial dispuxera do seu primer Satélite), etc. As bandas mais empregadas por íles son as de 10, 20, 40, 80 mts, denominadas decamétricas; logo temos a popular banda cidadana (CWO) de 27 Mhz, e a de 2 mts. (114-146 Mhz), que está collendo moito auxe actualmente. Outras bandas que van a ter interés axiña van ser a de 432-433 Mhz e mais a longo prazo a de 1.296-1.284 Mhz, que dito sexa de paso xa usan algunhos radioaficionados catalás.

En capítulos posteriores falareivos de equipos, antenas, e demais cousas de interés dentro do mundo apaixonante das radiocomunicacións.

Carballiño, Maio do 80

← Continuación

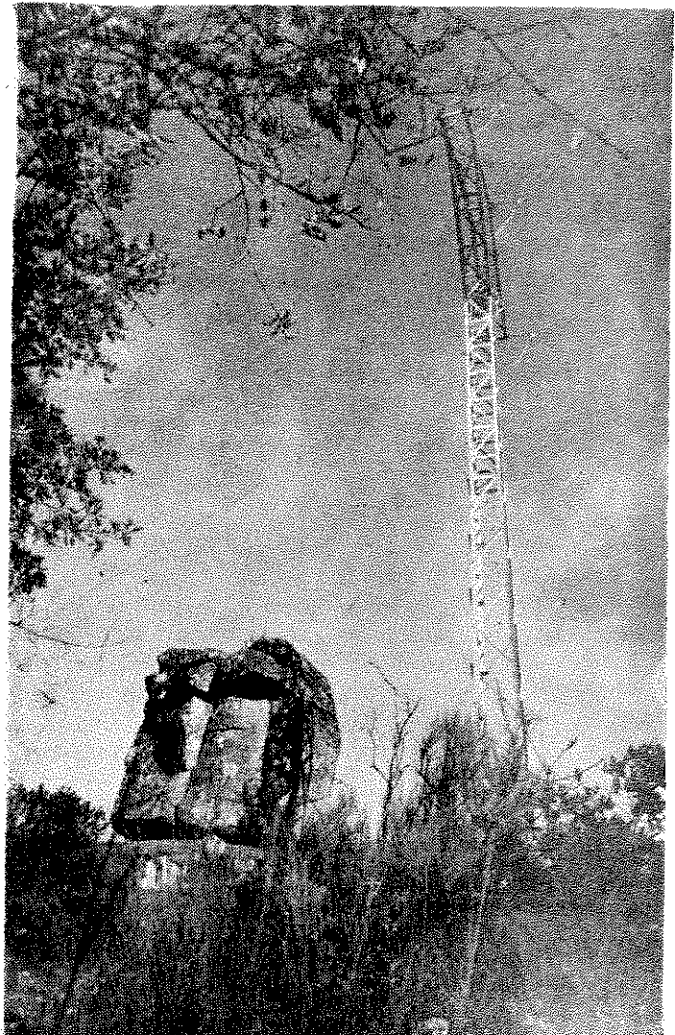
Material Cinematográfico sobor o Carballiño

Digno de un profundo estudo o apartado «iconográfico»... Pero o que máis interés ten pra nós como carballineses pode ser aquela secuencia na que se ve a Vera-Cruz, coa torre principal aínda sin rematar, no medio de un descampado; sentimental e historicamente ten un valor incalculable, porque pra moitos será isa unha visión moi lonxana, e tamén porque constituie unha proba impalpable do desaguisado urbanístico a que está sometido hoxe en día o entorno da Vera-Cruz.

Coido que istos son algúns dos elementos a destacar nistes dous cortometraxes que sin duda ofrecen un gran interés pola complexidade de estudos a que se poden someter. Urxe agora unha determinación cara ao seu futuro. O tiraxe de unha copia dificultase polo seu elevado coste, pero penso que valdría a pena intentalo. Igual que a recuperación do resto do material que haxa sobor do Carballiño.

Niste momento pola relación que tén con iste medio de expresión, o «Cine-Club Carballiño» préstase a colaboración e a recepción de calqueira iniciativa tendente a recuperar todos istes documentos que si ceáis hoxe non tiveran moito valor, sí o aicanzarán nos tempos vindeiros. A creación de unha pequena Filmoteca Municipal ou, cando menos, un Arquivo cinematográfico e fotográfico, sería unha alternativa pra conservación distes documentos e dos que estiveran a facer. O cine dende os seus primeiros tempos integróuse con molta forza na cultura, e o cine, señores, non soio se fai en Hollywood.

Foto Denuncia

Pena dos namorados. O pe, un novo falo elétrico

Alta Confección
Señora,
Cabaleiro e
Neno

Mosquera, 1
Teléf. 270773
CARBALLIÑO

centro de moda

Unha das necesidades do home pra sentirse tal, é do coñecemento do seu pasado, das suas orixenes próximas e lonxanas, do por qué das formas políticas e económicas, do desenrolo ou in-desenrolo da cultura. O home é un «ser histórico» no cal perde a súa individualidade, pra recuperala ten que voltar a ese «ser histórico», e teno que facer pra identificarse como home-individuo na realidade colectiva, pra entender o que é, porqué o é e porqué non é outra cousa. Pra chegar a esa identificación ten que coñecer a súa historia coñecela pra interpretala, e interpretala pra explicar, entender e transformar a súa realidade actual. Mal podemos explicar o que é hoxe Galicia si non coñecemos o seu pasado, mal podemos transformarlala si non entendemos as determinantes históricas que orixinaron a realidade na que hoxe vivimos ou sobrevivimos.

E por ésta razón pola que nos semella louvable o testo-manual sobre a Historia de Galicia promovido polo Frente Cultural da AN-PG. O libro aspira a dúas metas, a primeira garantirun rigor na súa elaboración, a segunda funcionar como divulgador dunha historia silenciada, que sirvise pra que os galegos identificasemos as nosas determinantes como homes e como pobo.

E imos xa co, testo. A obra, dividida en catro partes —ó xeito clásico— fixérona os seguintes historiadores: Felipe Senén López, director do museo Arqueolóxico da Coruña, veciño do Carballiño e colaborador da nosa revista, que se preocupou da Prehistoria e da Romanización; Anselmo López Carreira, profesor do INEM de Celanova, que fixo a Edade Media; Francisco Carballo Carballo, profesor e crego, con varios libros publicados sobre a historia da Iglesia en Galicia, foi o encarregado da Edade Moderna; Xosé R. Barreiro Fernández, profesor da Universidade de Santiago, autor de varios libros xa publicados sobre aspectos parciais do noso pasado, escribiu a Edade Contemporánea. O libro remata cun Apéndice do profesor Carballo que vai dende o 1939 deica o 25 de Xulio, día da Patria Galega, do 1979.

A pesares de estar feito por catro investigadores distintos, ten a mínima homoxeneidade necesaria como pra entendelo como un todo, cada autor ó en centar o seu anaco de historia tentou, e logrouno, recoller os puntos básicos do desenrolo anterior, pra xunguilo co que il iba tratar, garantizando así a contiguidade do testo.

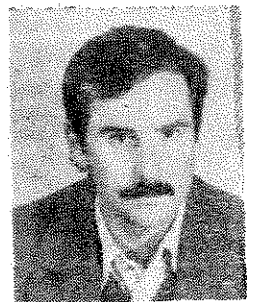
Libro pois asolutamente recomendable pra coñecernos a nos, pra saber de onde vivimos e pra, polo menos, intuir cara onde temos que ir, si é que queremos salvar a nosa diñidade como pobo e como persoas.

Pro hai que andar axiña, xa que a primeira edición —3.000 exemplares— está caseque agotada. Según temos entendido estase a preparar unha segunda edición lixeiramente correxida e aumentada.

MUSICA

Por XOSE DE CASTRO
Traballador da Admo. de Xusticia

A sección que hoxe se presenta, trataráse en esencia dun artigo faguendo unha pequena crítica, dende a perspectiva popular galega en que se enmarca a Revista, que se dirixirá non soio a comentar discos senón tamén actuacións que se celebren na nosa vila ou bisbarra e onde ademais nos fixaremos nos medios técnicos utilizados, resposta do público asistente, cancións e letras escolleitas, musicalidade, etc., todo elo dentro dun mínimo interés dado na súa asequibilidade e asimilación pra gran masa do pobo, sendo impredecible agora si será unha sección periódica ou non, aínda que eu tratarei de que o seña como a Revista.

Por outra banda tentarase que os artigos señan homoxéneos e tamén actuais, prestando unha maior atención ós discos, no seu caso, novos que aos xa clásicos e coñecidos por moita xente, inda que en moitas ocasións se recurrirá a ístes pra analizar as obras en conxunto dos artistas criticados.

Levará o título xenérico de «MUSICA», así de amplo, e aínda que a maior parte das veces adicarase á música galega, non se menoscaba a posibilidade de achegarnos a outros eidos musicais: música de outras nacións do Estado, música celta, música clásica, etc., que tanta falla fai espallar polo noso pobo.

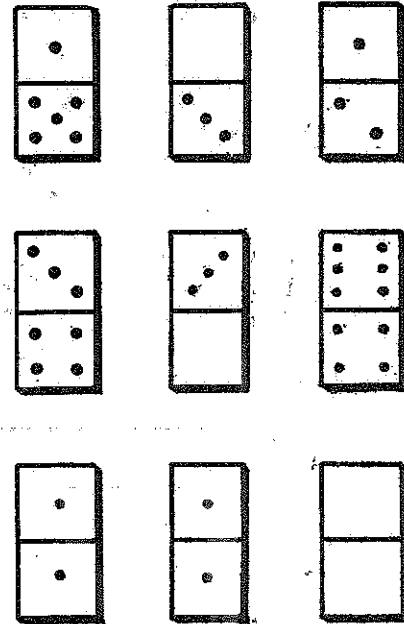
Como simple aficionado pido xa dende eiquí e agora disculpas polos poucos medios dos que dispón esta sección, tanto discográficos como bibliográficos, o que moitas veces —máis das que ún quixera— conlevará a pensar que a crítica ou artigo peca de subxetividade, o cal en ningún momento se preten dar e, por eso mesmo, demando axuda a todas aquelas persoas entusiastas da música que desexen colaborar conmigo nestes menesteres.

Polo demáis, samente desexarlle a esta sección teña unha aceptable acollida así como toda a Revista en xeral, polo esforzo que supón e os beneficios que en adiante traerá consigo.

SOPA DE LETRAS

A	B	C	D	A	C	O	N	H	J	K	L
Ñ	P	A	C	D	M	L	J	A	X	A	Z
N	B	H	N	L	Ñ	R	R	G	G	S	A
O	T	V	F	G	A	G	B	O	C	D	N
P	O	R	T	O	A	T	U	V	R	X	I
B	J	L	S	S	O	C	R	A	A	Z	R
A	S	T	U	L	A	B	C	D	L	E	O
H	M	E	S	E	G	O	H	J	I	S	Ñ
M	E	T	O	L	O	N	A	B	V	A	E
N	L	O	N	G	O	S	E	I	R	O	S
I	P	E	R	S	E	C	O	M	A	Ñ	O
J	T	I	C	U	H	I	H	T	J	L	A

10 pobos da comarca do Carballiño

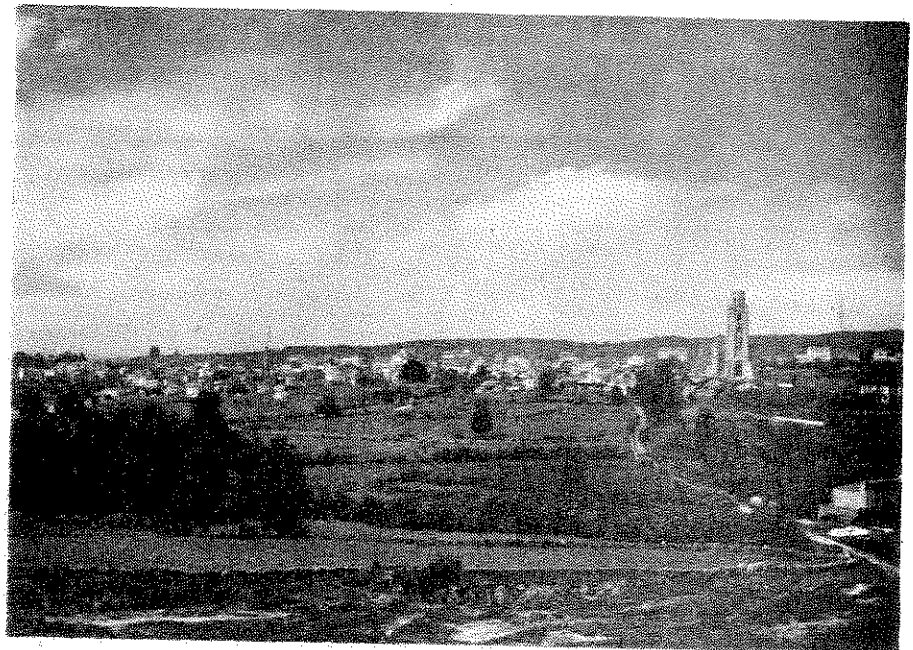

¿Qué ficha de dominó poñeremos no último lugar?

PORCO = 2 GALICIA = 10 CACIQUE = ¿?
 BOLSA = 5 MIGUEL = 6

Cada vocal vale un determinado número de puntos. ¿Qué puntuación lle corresponde a última palabra?

VISTAS PERDIDAS

← Ven da páxina tres

Un xigantesco Cruceiro

terra que nun tempo medieval se chamou «Castela» polas moitas fortalezas que había.

A terra de Pero Meogo, poeta medieval do amigo, do cervo, da fonte e mais da enamorada, posiblemente Banga privilexiada no mirar ao Ribeiro, chea de color parello somentes cos santifios fartos e queixaludos da súa parroquia, lugar dos veraneos da Pardo Bazán, da súa inspiración pra narrar un ambiente físico que acabou co século XIX. Banga adiantase na paisaxe, pedíndolle ao arrieiro un piropo. Os ollos do home están cansos de tanta renda, traia e camiño, cambia os bridós no Porto de Eguas e non folga porque sabe que ao subir a Costiña do Torrón xa lle agarda un mesón farto e a sombra dun brinqueiro carballeiro. Esperta da sesta e bota un traguíño na fonte de Froles... Volta á súa andaina seguindo o poñer do sol, cara a Longoseiros, vai pisando aínda terras de Orcellón, Brués, dos castros de Souteliño, e da Cidade de Reádigos, da Ponte de San Bartoméu, coñecedora de liortas cos franceses, alá polos primeiros anos do século XIX; San Martiño de Cameixa, Xendive... e xa atrás as casañas de Godás, que aínda conservan o vello xeito circular das torres que lindaban as terras de «Castela»... Nun ermo, un eido de mamoas, Mlómás, tumbas dos primeiros homes que á veira docamiño espreitaban o seguir do sol.

Irixo, perdido nas montañas do Foxo do Cabrito, isas costelas do Cristo do noso xigantesco cruceiro, máis e máis castros: Santiso, Orros, misteriosas minas do Cepo... A muller que acouga na súa porta cóntalle á neta o encanto da fontíña do Castro e máis da cabra soterrada na veiga.

Montes do Paraño, Testeiro da nosa terra, valado que non deixa pasar as treboadas do mar.

Arrieiro de Moraña
vai polo Paraño arriba,
mociñas de Vilapouca
téndelle a carne cocida.

A coroa deste cruceiro xigantesco ten que ser Oseira, ama e dona dos povos deromeiros e de feira. A soberbia e grande Oseira acouga na súa cadeira, cavilosa da Historia que falou de destrucións, de asesinatos inxustos, de desfeitas e de grandezas desemeillantes.

O xigantesco cruceiro non ten fins, compren milleiros de anos e vidas pra percorrer as súas aspas. Mais o seu medio sempre é o mesmo, e nil hoxe hai un carballeiro petrificado, erguido ao ar, as súas pontas rebiricadas semellan a paisaxe do cruceiro, pois non é máis que iso, un cruceiro chamado Veracruz, obra dun carácter amigo do traballo, da ansia e da esperanza. Niste medio loitan os ronseles que fixeron nosos antergos devanceiros: frades, arrieiros, traficantes, xentes de sacha, de báculo, caxata, romana, fardo e culeiro.

17 MAIO

-Yo nunca senti la
necesidad de saber gallego
-E que esa necesidade non se
sinte no bandullo

← Ven da páxina catro

Literatura popular

Eu que lles vou decir, señores,
que eu prás mulleres
teño que ter un imán
porque andan todas detrás de mín
coma se fora un can.
E toda a que se agarra a mín
eu non me desprendo dela...

No ano 1934 tuvo lugar outra en Madarnás que máis ou menos decía así:

Voules contar unha historia,
e Dios nos empece ben,
somos catro compañeiros
e lévamonos mol ben.
Salimos un Domingo á tarde

cara ao lugar de Cobelo
l encontramos unhas mozas
que casi nos meteron medo.
Eu estiven cunha delas
e collílle tanta pena
porque tiña unhas barbas tan grandes
que parecía unha xena.
Se queren saber quén son
pregunten por istas terras,
son o fillo do baldeiro,
do Eladio da Medela.

Os remates viñan sendo todos máis ou menos iguais. Veleiquí un que ao parecer se trataba tamén de un galán. Celebróuse alá na Madalena:

Se queren saber quén son
pregunten por istas terras,
son o capitán das mozas,
o Eteívino da Dornela.